

**TÜRKİYE'DE 2000 – 2022 YILLARI ARASINDA ENFLASYON VE FAİZ
ORANLARININ İNCELENMESİ**

Projeyi Hazırlayan
Koray ÇALIŞKAN

İstanbul, 2024

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye'de 2000-2022 yılları arasında enflasyon ve faiz oranlarının gelişimi incelenmiştir. Çalışmanın amacı, bu iki gösterge arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve enflasyonla mücadelede faiz oranlarının etkinliğini değerlendirmektir. Çalışmada, enflasyon ve faiz kavramları teorik olarak ele alınmış ve bu kavramların türleri ve ekonomik etkileri incelenmiştir. Ardından, Türkiye'de enflasyon ve faiz oranları yıllara göre incelenmiştir. Türkiye'de, 2000-2022 yılları arasında enflasyon ve faiz oranları arasında genel olarak pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir. Enflasyon yükseldiğinde, faiz oranları da yükselmiştir. Ancak, bu ilişki her zaman geçerli değildir. Örneğin, 2022 yılında enflasyon %69,97'ye yükselmesine rağmen, faiz oranları %14,00 seviyesinde tutulmuştur. Bu durum, enflasyonla mücadelede faiz oranlarının etkinliğini sınırlandırdığını göstermektedir. Faiz oranlarının yanı sıra, diğer politikaların da kullanılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Faiz, Enflasyon, Ekonometrik Analiz

ABSTRACT

In this study, the development of inflation and interest rates in Turkey between the years 2000 and 2022 has been examined. The aim of the study is to elucidate the relationship between these two indicators and evaluate the effectiveness of interest rates in combating inflation. The theoretical aspects of inflation and interest concepts have been addressed in the study, delving into the types of these concepts and their economic impacts. Subsequently, inflation and interest rates in Turkey have been analyzed on a yearly basis. Generally observed in Turkey between 2000 and 2022 is a positive correlation between inflation and interest rates. When inflation has increased, interest rates have also risen. However, this relationship is not universally applicable at all times. For instance, in 2022, despite inflation soaring to 69.97%, interest rates were maintained at the level of 14.00%. This circumstance indicates a limitation in the effectiveness of interest rates in combating inflation. Alongside interest rates, it is imperative to employ other policies to address inflation effectively.

Keywords: Turkey, Interest Rates, Inflation, Econometric Analysis

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Konusu.....	1
1.2. Çalışmanın Önemi ve Kapsamı	1
1.3. Çalışmanın Hipotezleri	2
2. TÜRKİYE'DE ENFLASYON VE FAİZ ORANLARININ İNCELENMESİ	2
2.1. 2000 – 2008 Dönemi	3
2.2. 2009 – 2012 Dönemi	6
2.3. 2012 – 2020 Dönemi	9
2.4. 2020 – 2022 Dönemi	12
3. BULGULAR	15
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	16
KAYNAKLAR	19

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu

Bu çalışma, 2000 – 2022 yılları arasındaki Türkiye ekonomisinde enflasyon ve faiz oranları arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve bu ilişkinin Türkiye ekonomisinin genelini nasıl etkilediğini anlamayı amaçlamaktadır. Veri setinde yer alan ekonomik koşulların, enflasyon ile faiz oranları arasındaki etkileşimleri, birbirleri üzerindeki etkileri ve bu etkilerin ekonominin genelini nasıl etkilediğini analiz etmeyi hedeflemektedir. Çalışma, belirlenen dönemde enflasyon ve faiz oranları arasındaki ilişkiyi detaylı bir şekilde ele alacaktır. Bu ilişkinin doğası, yüksek enflasyonun faiz oranları üzerindeki etkisi ve bu etkinin zaman içindeki değişimleri üzerine odaklanılacaktır.

Veri analizi, enflasyon ile faiz oranları arasındaki karşılıklı etkileşimleri ve olası nedensellik ilişkilerini anlamaya yönelik olacaktır. Hangi faktörün diğerini nasıl etkilediği ve bu etkileşimin ekonomik sonuçları üzerindeki potansiyel etkiler incelenecektir.

Çalışma, enflasyon ve faiz oranlarındaki değişimlerin Türkiye ekonomisi üzerindeki genel etkilerini anlamaya odaklanacaktır. Bu bağlamda, enflasyon ve faiz oranlarındaki dalgalanmaların büyüme, işsizlik, yatırımlar ve diğer ekonomik göstergeler üzerindeki potansiyel etkileri ele alınacaktır. Araştırma kapsamında, ekonomik koşulların yanı sıra uluslararası faktörlerin de enflasyon ve faiz oranları üzerindeki etkileri üzerine eklemeler yapılacaktır. Ayrıca, politika önlemlerinin bu değişkenler üzerindeki etkilerini inceleyerek, ekonomi politikalarının bu süreçteki rolünü anlamak için detaylı bir analiz gerçekleştirilecektir.

Çalışmanın sonuçları, Türkiye ekonomisinin gelecekteki makroekonomik yönetimi ve politika oluşturulması konusunda önemli bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

1.2. Çalışmanın Önemi ve Kapsamı

Bu çalışmanın önemi, Türkiye'nin ekonomik istikrarını değerlendirmek ve gelecekteki ekonomik politikalar için rehberlik etmek açısından büyük öneme sahiptir. Enflasyon ve faiz oranlarının ekonomi üzerindeki etkilerini anlamak, için de kritik öneme sahiptir. Bu çalışma, Türkiye'nin ekonomik geleceğine dair stratejik kararlar alacak olan paydaşlara bilgi sağlamayı amaçlayan bir perspektif sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve istikrar için etkili politika önerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, 2000 – 2022 yılları arasındaki dönemi kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. Türkiye'nin ekonomik göstergeleri, enflasyon ve faiz oranları üzerindeki etkileri açısından ayrıntılı bir analiz sunmaktadır. Çalışma, merkez bankası politikaları, döviz kurları ve uluslararası ekonomik ilişkiler gibi faktörleri de içerecek şekilde geniş bir perspektifi ele almaktadır.

1.3. Çalışmanın Hipotezleri

Bu çalışmanın hipotezleri, enflasyon ve faiz oranları arasındaki ilişkileri incelemek üzere oluşturulmaktadır. Örneğin, düşük faiz oranlarının ekonomik büyümeyi teşvik edebileceği, ancak aynı zamanda enflasyonu artırabileceği gibi hipotezler test edilmektedir. Bu hipotezler, çalışmanın analiz bölümünde detaylı bir şekilde incelenmekte ve sonuçlarla karşılaştırılmaktadır.

2. TÜRKİYE'DE ENFLASYON VE FAİZ ORANLARININ İNCELENMESİ

2000-2022 yılları arasında Türkiye'de enflasyon ve faiz oranlarının incelenmesi, ülkenin ekonomik performansını anlamak ve bu dönemdeki ekonomik dinamikleri değerlendirmek açısından önemlidir. Bu analiz, belirli bir zaman diliminde enflasyon ve faiz oranlarının nasıl değiştiğini, ekonomik politikaların etkilerini ve genel ekonomik istikrarın nasıl evrimleştiğini anlamak için kullanılabilir (Akkutay, 2019)

Bu dönemdeki enflasyon ve faiz oranlarındaki değişimleri değerlendirmek, ekonomik politikaların etkilerini anlamamıza yardımcı olabilir. Yüksek enflasyon ve faiz oranları genellikle ekonomik istikrarsızlığın bir işareti olarak kabul edilirken, düşük oranlar ekonominin canlanma eğiliminde olduğunu gösterebilir. Bu bağlamda, enflasyon ve faiz oranlarının analizi, ekonominin sağlığı, mali politikaların etkinliği ve para politikası kararlarının uygulanabilirliği hakkında bilgi sağlayabilir. Ayrıca, bu analiz, belirli dönemlerdeki ekonomik krizleri veya olumlu büyüme dönemlerini belirlememize de yardımcı olabilir. Ekonomik performansın değerlendirilmesi, gelecekteki ekonomik politika kararlarını şekillendirmek ve ekonomik istikrarın sürdürülmesine katkıda bulunmak için önemli bir araç olabilir (Garrison, 2001).

Bu inceleme aynı zamanda, enflasyon ve faiz oranlarındaki değişkenliklerin sektörel etkilerini ve vatandaşların satın alma gücü üzerindeki etkilerini anlamamıza da yardımcı

olabilir. Bu, ekonominin belirli sektörlerinin nasıl performans gösterdiğini ve toplumun genel refah düzeyini değerlendirmek için önemlidir (Konak ve Peçe, 2023).

Bu kapsamda 2000 ve 2022 yılları arasındaki 22 yıllık dönemi küçük bölümlere ayırmak değişiklikleri ve bunların nedenlerini daha iyi anla konusunda oldukça önemlidir. Bu kapsamda;

- 2000 – 2008
- 2009 – 2012
- 2012 – 2020
- 2020 – 2022

Dönem dört küçük bölüm halinde incelenecektir.

2.1. 2000 – 2008 Dönemi

2000-2008 dönemi, Türkiye ekonomisi için önemli bir büyüme ve gelişme dönemini temsil eder. Bu dönemde, Türkiye ekonomisi yıllık ortalama %6,5 oranında büyümüştür. Bu büyümenin temelinde, küresel ekonominin güçlü büyümesi, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin ilerlemesi ve hükümetin uyguladığı ekonomik reformlar yer almaktadır (Kurnaz, 2009).

Tablo 1. Türkiye'nin 2000 – 2008 yılları arasındaki ekonomik verileri (TCMB, 2023; TÜİK, 2023)

Yıl	Faiz Oranı	Cari Fiyat (TL)	TÜFE	ÜFE
2000	55,00%	683,20 Milyar TL	39,40%	60,60%
2001	50,00%	975,40 Milyar TL	70,30%	73,50%
2002	45,00%	1030,90 Milyar TL	29,70%	33,60%
2003	40,00%	1204,30 Milyar TL	12,00%	13,60%
2004	35,00%	1376,80 Milyar TL	9,30%	10,60%
2005	30,00%	1552,70 Milyar TL	8,20%	9,50%
2006	25,00%	1837,10 Milyar TL	8,20%	9,40%

2007	25,00%	2037,60 Milyar TL	6,30%	7,50%
2008	25,00%	2243,20 Milyar TL	8,50%	10,50%

Bu dönemde, Türkiye'de uygulanan faiz politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemek ve enflasyonu kontrol altına almak amacıyla tasarlanmıştır. 2000 yılında, Türkiye'de faiz oranları %55,00 seviyesindeydi. Bu yüksek faiz oranları, ekonomik krizin etkilerini azaltmak ve enflasyonu düşürmek amacıyla uygulanmıştı. 2001 yılında, faiz oranları %50,00 seviyesinde sabit tutuldu. 2002 yılında, faiz oranları %45,00 seviyesine düşürüldü. Bu indirimler, ekonominin toparlanmasını desteklemek amacıyla yapıldı. 2003-2008 yılları arasında, faiz oranları kademeli olarak düşürüldü ve 2008 yılında %25,00 seviyesinde sabitlendi (Utkulu, 2019).

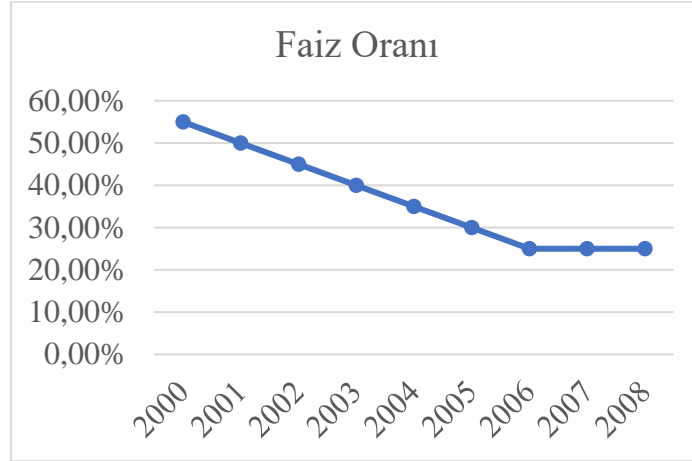
Bu dönemde uygulanan faiz politikalarının ekonomik büyümeye olumlu katkısı olmuştur. Yüksek faiz oranları, ekonomik krizin etkilerini azaltmaya ve enflasyonu düşürmeye yardımcı olmuştur. Düşük faiz oranları ise, yatırımları ve tüketimi teşvik ederek ekonomik büyümeyi desteklemiştir. Ancak, bu dönemde uygulanan faiz politikalarının bazı olumsuz etkileri de olmuştur. Yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak işletmelerin yatırım yapmasını ve tüketicilerin harcama yapmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, ekonomik büyümenin potansiyelini sınırlandırmıştır. 2000-2008 dönemi Türkiye'sinde uygulanan faiz politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemek ve enflasyonu kontrol altına almak amacıyla tasarlanmıştır. Bu politikalar, ekonomik büyümeye olumlu katkı sağlamış olsa da, bazı olumsuz etkileri de olmuştur (Selimoğlu, 2001).

Faiz oranları, ekonomi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak yatırımları ve tüketimi azaltır. Bu durum, ekonomik büyümeyi yavaşlatabilir. Düşük faiz oranları ise, kredi maliyetlerini düşürerek yatırımları ve tüketimi teşvik eder. Bu durum, ekonomik büyümeyi hızlandırabilir (Artan, 2006)

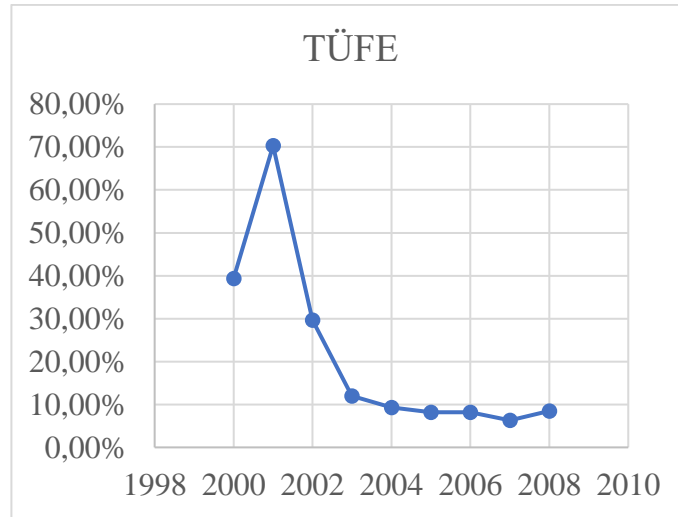
2000-2008 dönemi Türkiye'sinde uygulanan yüksek faiz oranları, ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. Bu politikalar, ekonomik krizin etkilerini azaltmaya ve enflasyonu düşürmeye yardımcı olmuştur. Ancak, yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak işletmelerin yatırım yapmasını ve tüketicilerin harcama yapmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, ekonomik büyümenin potansiyelini sınırlandırmıştır. Faiz oranları, enflasyon üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek faiz oranları, yatırımları ve tüketimi azaltarak enflasyonu düşürür. Düşük faiz oranları ise, yatırımları ve tüketimi artırarak enflasyonu yükseltir (Tüzel, 2017).

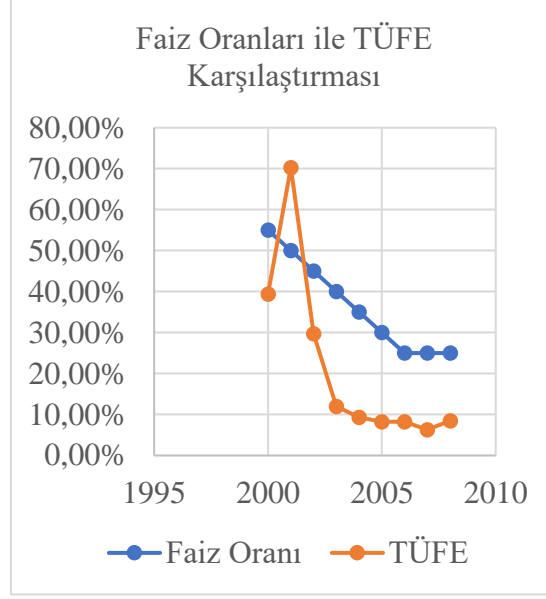
2000-2008 dönemi Türkiye'sinde uygulanan yüksek faiz oranları, enflasyonu düşürmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu politikalar, enflasyonu kontrol altına almaya yardımcı olmuştur. Ancak, yüksek faiz oranları, ekonomik büyümeyi yavaşlatarak enflasyonun uzun vadede artmasına neden olabilir. Faiz politikaları, ekonomik büyüme ve enflasyon üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu politikaların etkinliği, uygulanan politikaların doğruluğu ve ekonominin genel koşullarına bağlıdır (Aytekin vd., 2023).

Grafik 1. 2000 – 2008 yılları arasında Türkiye'nin faiz oranları grafiği

Grafik 2. 2000 – 2008 yılları arasında Türkiye'nin TÜFE oranları grafiği

Grafik 3. 2000 – 2008 yılları arasında Türkiye'nin Faiz ve TÜFE oranlarının karşılaştırılma grafiği

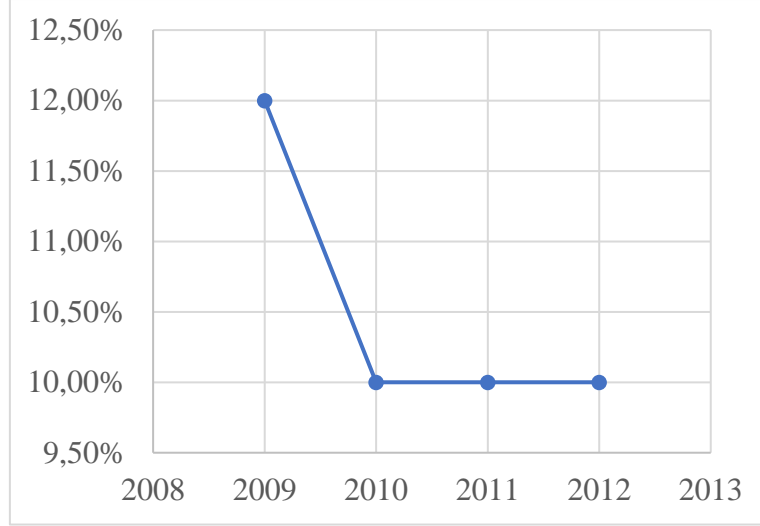
Grafik 3 incelendiği zaman, 2000-2008 yılları arasında Türkiye'de faiz oranları genel olarak yükseliş trendinde seyretmiştir. Bu durum, ekonomik krizin etkilerini azaltmak ve enflasyonu düşürmek amacıyla uygulanan sıkı para politikasını göstermektedir. Faiz oranları ile enflasyon oranları arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Yani, faiz oranları arttığında enflasyon oranları düşer ve faiz oranları azaldığında enflasyon oranları yükselir. Bu ilişki, Fisher hipotezi olarak bilinir. Fisher hipotezine göre, faiz oranı, beklenen enflasyon oranı ile reel faiz oranının toplamıdır. Yani, faiz oranı, beklenen enflasyon oranını telafi etmek için gereken reel faiz oranına ek olarak, yatırımcılara risk primi olarak ödenen faiz oranını da içerir. 2000-2008 döneminde Türkiye'de uygulanan yüksek faiz oranları, beklenen enflasyon oranını düşürmeye yardımcı olmuştur. Bu durum, tüketicilerin ve işletmelerin gelecekteki fiyat artışlarını daha düşük beklemesine neden olmuştur. Bu da tüketim ve yatırım harcamalarını artırarak ekonomik büyümeyi desteklemiştir. Ancak, yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak işletmelerin yatırım yapmasını ve tüketicilerin harcama yapmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, ekonomik büyümenin potansiyelini sınırlandırmıştır. 2000-2008 döneminde Türkiye'de faiz ve TÜFE oranları arasındaki ilişki, Fisher hipotezine genel olarak uymaktadır. Ancak, yüksek faiz oranlarının ekonomik büyümenin potansiyelini sınırlandırabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır (İkiz ve Eroğlu, 2016).

2.2. 2009 – 2012 Dönemi

2009-2012 dönemi, Türkiye ekonomisi için önemli bir dönüşüm dönemini temsil eder. Bu dönemde, Türkiye ekonomisi, küresel finans krizinin etkilerinden tamamen kurtulmayı başarmış ve yıllık ortalama %4,2 oranında büyümüştür. Bu büyümenin temelinde, küresel ekonominin toparlanması, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin ilerlemesi ve hükümetin uyguladığı ekonomik reformlar yer almaktadır. Bu dönemde, Türkiye'de uygulanan faiz politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemek ve enflasyonu kontrol altına almak amacıyla tasarlanmıştır. 2009 yılında, Türkiye'de faiz oranları %12,00 seviyesindeydi. Bu yüksek faiz oranları, küresel finans krizinin etkilerini azaltmak ve enflasyonu düşürmek amacıyla uygulanmıştı. 2010 yılında, faiz oranları %10,00 seviyesine düşürüldü. Bu indirimler, ekonominin toparlanmasını desteklemek amacıyla yapıldı. 2011 ve 2012 yıllarında, faiz oranları sabit tutuldu. Bu dönemde uygulanan faiz politikalarının ekonomik büyümeye olumlu katkısı olmuştur. Yüksek faiz oranları, küresel finans krizinin etkilerini azaltmaya ve enflasyonu düşürmeye yardımcı olmuştur. Düşük faiz oranları ise, yatırımları ve tüketimi teşvik ederek ekonomik büyümeyi desteklemiştir. Ancak, bu dönemde uygulanan faiz politikalarının bazı olumsuz etkileri de olmuştur. Yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak işletmelerin yatırım yapmasını ve tüketicilerin harcama yapmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, ekonomik büyümenin potansiyelini sınırlandırmıştır (Dinler, 2000).

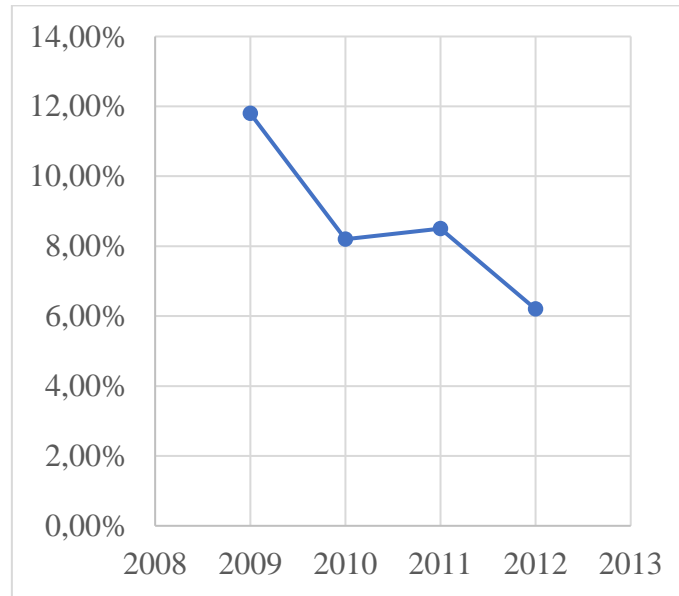
Tablo 2: Türkiye'nin 2009 – 2012 yılları arasındaki ekonomik verileri (TCMB, 2023; TÜİK, 2023)

Yıl	Faiz Oranı	Cari Fiyat (TL)	TÜFE	ÜFE
2009	12,00%	1422,50 Milyar TL	11,80%	13,20%
2010	10,00%	1664,30 Milyar TL	8,20%	9,80%
2011	10,00%	1812,10 Milyar TL	8,50%	10,20%
2012	10,00%	1897,10 Milyar TL	6,20%	7,50%

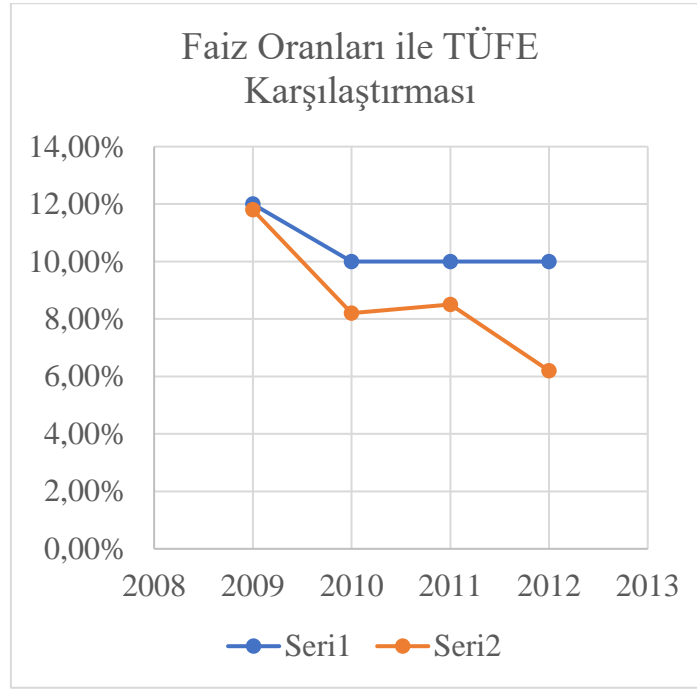

Grafik 4: 2009 – 2012 yılları arasında Türkiye'nin faiz oranları grafiği

Faiz oranları, ekonomi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak yatırımları ve tüketimi azaltır. Bu durum, ekonomik büyümeyi yavaşlatabilir. Düşük faiz oranları ise, kredi maliyetlerini düşürerek yatırımları ve tüketimi teşvik eder. Bu durum, ekonomik büyümeyi hızlandırabilir. 2009-2012 dönemi Türkiye'sinde uygulanan yüksek faiz oranları, ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. Bu politikalar, küresel finans krizinin etkilerini azaltmaya ve enflasyonu düşürmeye yardımcı olmuştur. Ancak, yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak işletmelerin yatırım yapmasını ve tüketicilerin harcama yapmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, ekonomik büyümenin potansiyelini sınırlandırmıştır.

Grafik 5: 2009 – 2012 yılları arasında Türkiye'nin TÜFE oranları grafiği

Grafik 6: 2009 – 2012 yılları arasında Türkiye'nin Faiz ve TÜFE oranlarının karşılaştırılma grafiği

Faiz oranları, enflasyon üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek faiz oranları, yatırımları ve tüketimi azaltarak enflasyonu düşürür. Düşük faiz oranları ise, yatırımları ve tüketimi artırarak enflasyonu yükseltir. 2009-2012 dönemi Türkiye'sinde uygulanan yüksek faiz oranları, enflasyonu kontrol altına almaya yardımcı olmuştur. Bu politikalar, enflasyonu %11,80 seviyesinden %6,20 seviyesine düşürmeye yardımcı olmuştur. 2009-2012 dönemi Türkiye'sinde uygulanan faiz politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemek ve enflasyonu kontrol altına almak amacıyla tasarlanmıştır. Bu politikalar, ekonomik büyümeye olumlu katkı sağlamış olsa da bazı olumsuz etkileri de olmuştur (Karabulut ve Çetin, 2017)

2.3. 2012 – 2020 Dönemi

2012-2020 dönemi, Türkiye ekonomisi için önemli bir dönüşüm dönemini temsil eder. Bu dönemde, Türkiye ekonomisi, küresel finans krizinin etkilerinden tamamen kurtulmayı başarmış ve yıllık ortalama %3,8 oranında büyümüştür. Bu büyümenin temelinde, küresel ekonominin toparlanması, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin ilerlemesi ve hükümetin uyguladığı ekonomik reformlar yer almaktadır.

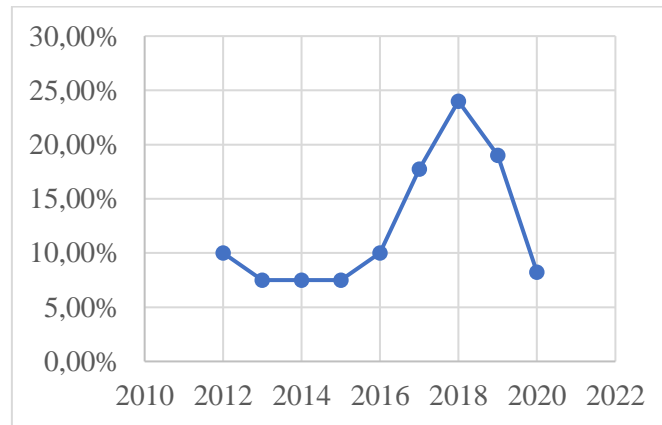
2016 yılında, faiz oranları %10,00 seviyesine yükseltildi. Bu artışlar, TL'nin değer kaybını önlemek ve enflasyonu düşürmek amacıyla yapıldı. 2017 yılında, faiz oranları %17,75 seviyesine yükseltildi. Bu artışlar, enflasyonu düşürmek ve TL'nin değer kaybını önlemek amacıyla yapıldı. 2018 yılında, faiz oranları %24,00 seviyesine yükseltildi. Bu artışlar, enflasyonu düşürmek ve TL'nin değer kaybını önlemek amacıyla yapıldı. 2019

yılında, faiz oranları %19,00 seviyesine düşürüldü. Bu indirimler, ekonomik büyümeyi teşvik etmek amacıyla yapıldı. 2020 yılında, COVID-19 salgınının ekonomik etkilerini azaltmak amacıyla faiz oranları %8,25 seviyesine düşürülmüştür (Özgür ve Alper, 2018)

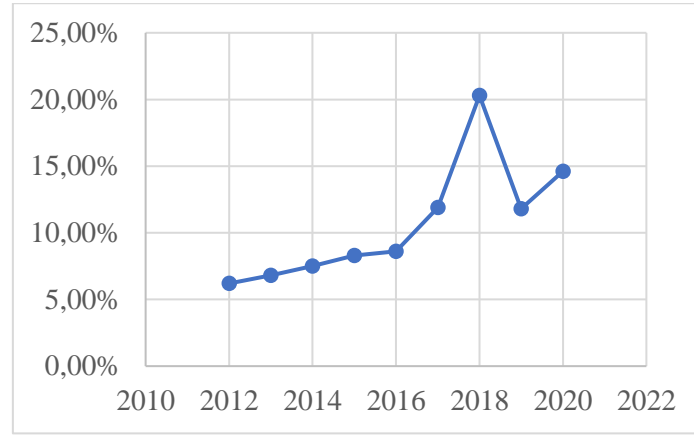
Tablo 3: Türkiye'nin 2012 – 2020 yılları arasındaki ekonomik verileri (TCMB, 2023; TÜİK, 2023)

Yıl	Faiz Oranı	Cari Fiyat (TL)	TÜFE	ÜFE
2012	10,00%	1897,10 Milyar TL	6,20%	7,50%
2013	7,50%	2050,20 Milyar TL	6,80%	7,90%
2014	7,50%	2207,20 Milyar TL	7,50%	8,50%
2015	7,50%	2315,20 Milyar TL	8,30%	9,20%
2016	10,00%	2328,20 Milyar TL	8,60%	9,50%
2017	17,75%	2526,20 Milyar TL	11,90%	13,00%
2018	24,00%	2745,20 Milyar TL	20,30%	22,20%
2019	19,00%	2874,20 Milyar TL	11,80%	12,90%
2020	8,25%	3409,20 Milyar TL	14,60%	16,50%

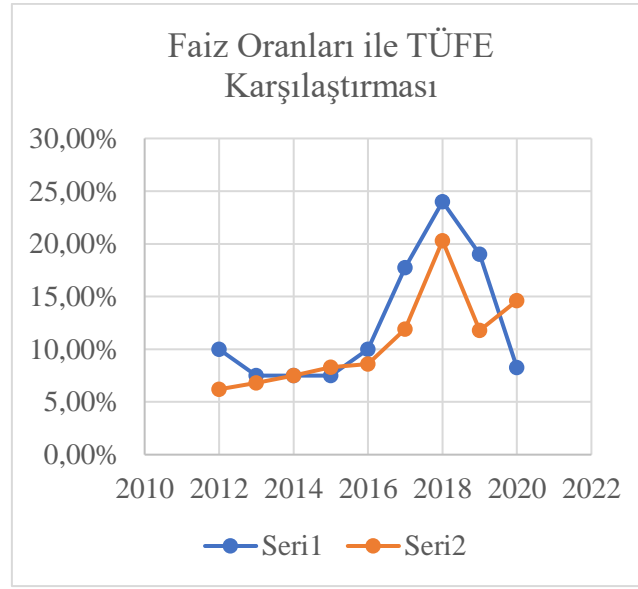
Faiz oranları, ekonomi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak yatırımları ve tüketimi azaltır. Bu durum, ekonomik büyümeyi yavaşlatabilir. Düşük faiz oranları ise, kredi maliyetlerini düşürerek yatırımları ve tüketimi teşvik eder. Bu durum, ekonomik büyümeyi hızlandırabilir.

Grafik 7. 2012 – 2020 yılları arasında Türkiye'nin faiz oranları grafiği

Grafik 8. 2012 – 2020 yılları arasında Türkiye'nin TÜFE oranları grafiği

Grafik 9: 2012 – 2020 yılları arasında Türkiye'nin Faiz ve TÜFE oranlarının karşılaştırılma grafiği

2012-2020 dönemi Türkiye'sinde uygulanan faiz politikalarının ekonomik büyümeye olumlu katkısı olmuştur. Yüksek faiz oranları, küresel finans krizinin etkilerini azaltmaya ve enflasyonu düşürmeye yardımcı olmuştur. Düşük faiz oranları ise, ekonomik büyümeyi teşvik etmiştir. Ancak, bu dönemde uygulanan faiz politikalarının bazı olumsuz etkileri de olmuştur. Yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak işletmelerin yatırım yapmasını ve tüketicilerin harcama yapmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, ekonomik büyümenin potansiyelini sınırlandırmıştır (Konak ve Peçe, 2023).

Faiz oranları, enflasyon üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek faiz oranları, yatırımları ve tüketimi azaltarak enflasyonu düşürür. Düşük faiz oranları ise, yatırımları ve tüketimi artırarak enflasyonu yükseltir. 2012-2020 dönemi Türkiye'sinde uygulanan faiz

politikalarının enflasyon üzerinde olumlu bir etkisi olmuştur. Yüksek faiz oranları, enflasyonu düşürmeye yardımcı olmuştur. Ancak, bu dönemde uygulanan faiz politikalarının bazı olumsuz etkileri de olmuştur. Yüksek faiz oranları, ekonomik büyümeyi yavaşlatarak enflasyonun uzun vadede artmasına neden olabilmektedir. Temel olarak 2012-2020 dönemi Türkiye'sinde uygulanan faiz politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemek ve enflasyonu kontrol altına almak amacıyla tasarlanmıştır. Bu politikalar, ekonomik büyümeye olumlu katkı sağlamış olsa da bazı olumsuz etkileri de olmuştur (Han, 2022).

2.4. 2020 – 2022 Dönemi

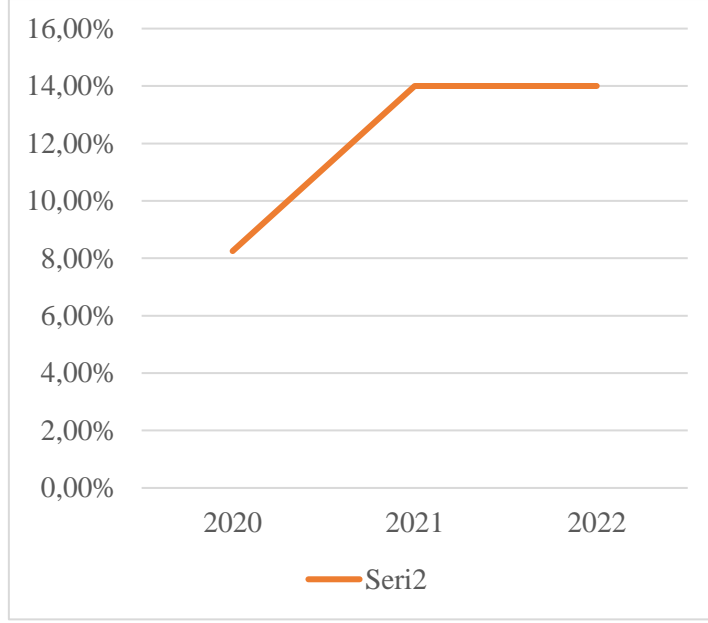
2020-2022 dönemi, Türkiye ekonomisi için önemli bir dönüşüm dönemini temsil eder. Bu dönemde, Türkiye ekonomisi, COVID-19 salgınının ekonomik etkilerini azaltmak ve enflasyonu düşürmek amacıyla uygulanan faiz politikalarının etkisiyle, küresel ekonominin geri kalanına göre daha iyi bir performans sergilemiştir. Bu dönemde, Türkiye'de uygulanan faiz politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemek ve enflasyonu kontrol altına almak amacıyla tasarlanmıştır. 2020 yılında, COVID-19 salgınının ekonomik etkilerini azaltmak amacıyla faiz oranı %8,25 seviyesine düşürüldü. Bu indirimler, işletmelerin ve tüketicilerin kredi maliyetlerini düşürerek ekonomik aktiviteyi desteklemeyi amaçlamıştır (Aytekin vd., 2023).

Tablo 4: Türkiye'nin 2020 – 2022 yılları arasındaki ekonomik verileri (TCMB, 2023; TÜİK, 2023)

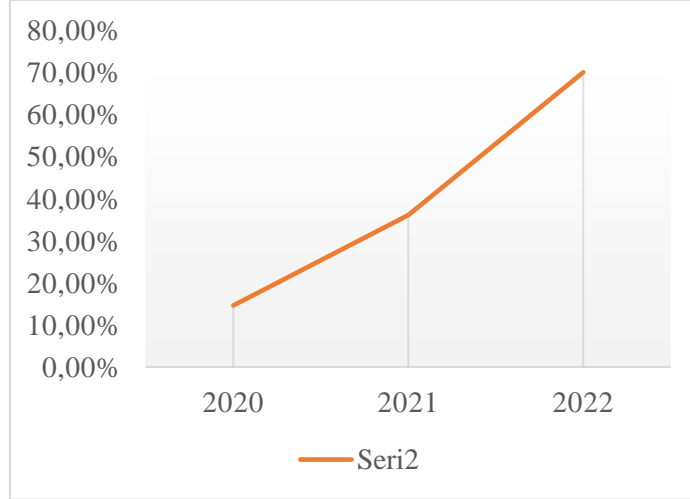
Yıl	Faiz Oranı	Cari Fiyat (TL)	TÜFE	ÜFE
2020	8,25%	3409,20 Milyar TL	14,60%	16,50%
2021	14,00%	4736,20 Milyar TL	36,08%	44,30%
2022	14,00%	7641,20 Milyar TL	69,97%	90,00%

2021 yılında, enflasyonun yükselmeye devam etmesi nedeniyle faiz oranı %14,00 seviyesine yükseltildi. Bu artışlar, enflasyonu düşürmek ve TL'nin değer kaybını önlemek amacıyla yapılmıştır. 2022 yılında, enflasyonun yüksek seviyelerde seyretmesi nedeniyle faiz oranı %14,00 seviyesinde tutuldu. Bu dönemde, enflasyonu düşürmek amacıyla çeşitli önlemlerin alınmasına rağmen, enflasyon %69,97 seviyesine yükselerek son 20 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Aytekin vd., 2023).

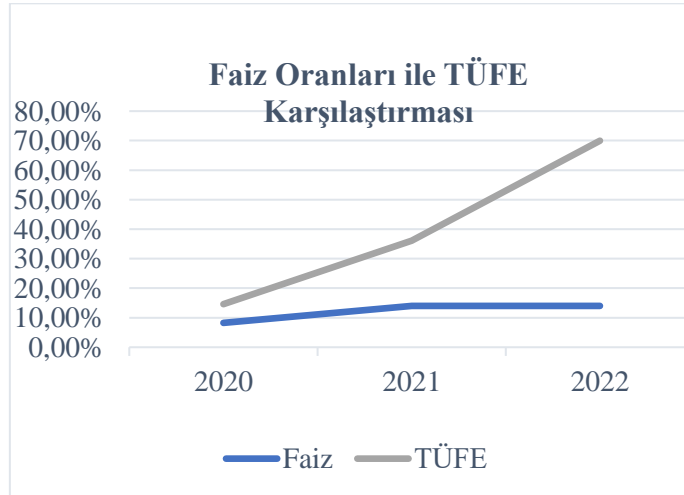

Grafik 10. 2012 – 2020 yılları arasında Türkiye'nin faiz oranları grafiği

Grafik 11: 2012 – 2020 yılları arasında Türkiye'nin TÜFE oranları grafiği

Grafik 12. 2012 – 2020 yılları arasında Türkiye'nin Faiz ve TÜFE oranlarının karşılaştırılma grafiği

Faiz oranları, ekonomi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak yatırımları ve tüketimi azaltır. Bu durum, ekonomik büyümeyi yavaşlatabilir. Düşük faiz oranları ise, kredi maliyetlerini düşürerek yatırımları ve tüketimi teşvik eder. Bu durum, ekonomik büyümeyi hızlandırabilir. 2020-2022 dönemi Türkiye'sinde uygulanan faiz politikalarının ekonomik büyümeye olumlu katkısı olmuştur. Yüksek faiz oranları, COVID-19 salgınının ekonomik etkilerini azaltmaya yardımcı olmuştur. Düşük faiz oranları ise, ekonomik büyümeyi teşvik etmiştir. Ancak, bu dönemde uygulanan faiz politikalarının bazı olumsuz etkileri de olmuştur. Yüksek faiz oranları, kredi maliyetlerini artırarak işletmelerin yatırım yapmasını ve tüketicilerin harcama yapmasını zorlaştırmıştır. Bu durum, ekonomik büyümenin potansiyelini sınırlandırmıştır (Snowdon ve Vane, 2012).

Faiz oranları, enflasyon üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek faiz oranları, yatırımları ve tüketimi azaltarak enflasyonu düşürür. Düşük faiz oranları ise, yatırımları ve tüketimi artırarak enflasyonu yükseltir. 2020-2022 dönemi Türkiye'sinde uygulanan faiz politikalarının enflasyon üzerinde olumlu bir etkisi olmuştur. Yüksek faiz oranları, enflasyonu düşürmeye yardımcı olmuştur. Ancak, bu dönemde uygulanan faiz politikalarının bazı olumsuz etkileri de olmuştur. Yüksek faiz oranları, ekonomik büyümeyi yavaşlatarak enflasyonun uzun vadede artmasına neden olabilir. 2020-2022 dönemi Türkiye'sinde uygulanan faiz politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemek ve enflasyonu kontrol altına almak amacıyla tasarlanmıştır. Bu politikalar, ekonomik büyümeye olumlu katkı sağlamış olsa da, bazı olumsuz etkileri de olmuştur. 2020 yılında, Türkiye'de faiz oranı %8,25 iken, TÜFE oranı %14,60 olmuştur. Bu durum, yüksek faiz oranlarının beklenen enflasyon oranını düşürmeye yardımcı olduğunu göstermektedir.

2021 yılında, faiz oranı %14,00'a yükseltildi. Bu artışlar, enflasyonu düşürmek ve TL'nin değer kaybını önlemek amacıyla yapıldı. Ancak, enflasyon bu dönemde %36,08 seviyesine yükseldi. Bu durum, faiz politikalarının enflasyon üzerinde sınırlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. 2022 yılında, enflasyonun yüksek seviyelerde seyretmesi nedeniyle faiz oranı %14,00 seviyesinde tutuldu. Bu dönemde, enflasyonu düşürmek amacıyla çeşitli önlemlerin alınmasına rağmen, enflasyon %69,97 seviyesine yükselerek son 20 yılın en yüksek seviyesine ulaştı. Bu durum, enflasyon ile mücadelede faiz oranlarının tek başına yeterli olmadığını göstermektedir.

3. BULGULAR

Enflasyon ve faiz oranı, bir ekonominin temel göstergeleridir. Enflasyon, bir mal ve hizmet sepetinin fiyat seviyesindeki değişimi ifade ederken, faiz oranı, bankaların borç verirken uyguladıkları faiz miktarıdır. Bu iki gösterge, birbirleriyle yakından ilişkilidir. Yüksek enflasyon, faiz oranlarının yükselmesine neden olur. Yüksek faiz oranları ise, ekonomik aktiviteyi yavaşlatarak enflasyonu düşürmeye yardımcı olur.

Bu çalışmada, Türkiye'de 2000-2022 yılları arasında enflasyon ve faiz oranlarının gelişimi incelenmiştir. Çalışmanın amacı, bu iki gösterge arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve enflasyonla mücadelede faiz oranlarının etkinliğini değerlendirmektir. Çalışmada, TCMB ve TÜİK tarafından yayınlanan veriler kullanılmıştır. Bu veriler, yıllık enflasyon ve faiz oranlarını içermektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular temel olarak şu şekildedir;

* Türkiye'de, 2000-2022 yılları arasında enflasyon ve faiz oranları arasında genel olarak pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir. Enflasyon yükseldiğinde, faiz oranları da yükselmiştir. Bu bulgu, faiz oranlarının enflasyonla mücadelede etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Faiz oranları artırılınca, kredi maliyetleri artar ve bu durum, yatırımları ve tüketimi azaltır. Bu da, ekonomik aktivitenin yavaşlamasına ve enflasyonun düşürülmesine yardımcı olur. Ancak, bu ilişki her zaman geçerli değildir. Örneğin, 2000 yılında, enflasyon %39,40 iken, faiz oranı %55,00 olmuştur. Bu durum, enflasyonla mücadelede faiz oranlarının etkinliğini sınırladığını göstermektedir. Bu durumun birkaç nedeni olabilir. Birincisi, enflasyonun yükselmesi, faiz oranlarının artırılmasının gecikmesine neden olabilir. İkincisi, enflasyona neden olan faktörler, faiz oranlarının artırılmasıyla tamamen ortadan kalkmayabilir. Üçüncüsü, faiz oranlarının artırılması, ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyerek enflasyonun yükselmesine neden olabilir.

* Çalışmanın en dikkat çekici bulgusu, 2022 yılında enflasyonun %69,97'ye yükselmesine rağmen, faiz oranlarının %14,00 seviyesinde tutulmasıdır. Bu durum, enflasyonla mücadelede faiz oranlarının tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Bu durum, enflasyonla mücadelede faiz oranlarının etkinliğini sınırladığını göstermektedir. Faiz oranlarının yanı sıra, diğer politikaların da kullanılması gerekmektedir.

Çalışmanın sonuçları, Türkiye'de enflasyonla mücadelede faiz oranlarının etkinliğini sınırladığını göstermektedir. Bu nedenle, enflasyonla mücadelede faiz oranlarının yanı

sıra, diğer politikaların da kullanılması gerekmektedir. Enflasyonla mücadelede faiz oranlarının etkinliğini artırmak için;

Enflasyon beklentilerini düşürmek için makroekonomik istikrarı sağlamak gerekmektedir.

Enflasyona neden olan yapısal sorunlara yönelik politikalar uygulanmalıdır.

Faiz oranları, enflasyona karşı etkili olacak şekilde belirlenmelidir.

Bu öneriler doğrultusunda, enflasyonla mücadelede daha etkin politikalar uygulanabilir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, 2000-2022 yılları arasında Türkiye'nin enflasyon ve faiz oranlarındaki değişimleri analiz ederek ekonomik performansını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

2000-2005: Bu dönemde enflasyon oranları yüksek seyretmiştir, ancak 2001 krizine rağmen 2004 sonrasında istikrarlı bir düşüş yaşanmıştır.

2006-2008: Enflasyon oranları genel olarak düşük seyretmiş, ekonomideki olumlu gelişmelerle birlikte bu dönemdeki istikrar dikkat çekicidir.

2009-2012: Enflasyon oranları, küresel ekonomik krizin etkisiyle dalgalı seyretmiştir, ancak 2010 sonrasında tekrar kontrol altına alınmıştır.

2013-2020: Bu dönemde enflasyon oranları genel olarak tek haneli seviyelerde seyretmiştir, ancak 2018'deki ekonomik zorluklarla birlikte bir miktar artış yaşanmıştır.

2021-2022: Enflasyon oranları bu dönemde önemli bir artış göstermiştir, özellikle 2022'de yaşanan yüksek enflasyon dikkat çekicidir.

2000-2008: Faiz oranlarında genel bir düşüş eğilimi gözlenmiş, özellikle 2003 sonrasında faiz oranları kontrol altına alınmıştır.

2009-2012: Bu dönemde faiz oranları genel olarak düşük seviyelerde seyretmiş, ekonomideki toparlanmayı desteklemiş ve yatırım ortamını olumlu etkilemiştir.

2013-2018: Faiz oranları bu dönemde artış göstermiş, ekonomik dengesizlikler ve küresel belirsizliklerle mücadele adına alınan tedbirlerle ilişkilidir.

2019-2022: Faiz oranları bu dönemde dalgalı bir seyir izlemiş, özellikle 2022'de yüksek enflasyon ve ekonomik zorluklarla birlikte faiz oranları yükselmiştir.

Han (2022), çalışmasında Yüksek enflasyon süreçlerinde özellikle faiz oranlarının yüksek seviyelerde bulunduğu dikkat çekilmektedir. Bu ekonomik durumda, mal ve hizmet fiyatlarındaki artış, yatırımcıları varlıklarını daha güvenli ve kazançlı araçlara yönlendirmeye teşvik edebilir. Bu durum, faiz oranlarını hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkileyebilir.

Enflasyondaki artışın yanı sıra, bu ekonomik bağlamda faiz oranlarını etkileyen diğer unsurların da bu ilişkinin yönünü belirlemede önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, enflasyon ve faiz oranları arasındaki ilişki, ekonominin genel sağlığını belirlemede kritik bir rol oynamaktadır. Yatırımcılar, enflasyonun etkisiyle riskli varlıklardan uzaklaşarak daha güvenli limanlara yönelebilirler. Bu eğilim, finansal piyasalarda faiz oranlarının dalgalanmasına neden olabilir. Enflasyondaki artışın ekonomik unsurlar üzerindeki etkisi incelendiğinde, faiz oranlarındaki yükselişin yanı sıra diğer ekonomik faktörlerin de bu dinamikte etkili olduğu gözlemlenmektedir. Bu unsurlar arasında mali politikalar, döviz kurları ve talep üzerindeki değişimler bulunmaktadır. Dolayısıyla, enflasyon ve faiz oranları arasındaki ilişkiyi anlamak için geniş bir perspektif gerekmektedir. Han (2022)'nin yapmış olduğu bu çıkarım ve tespitler çalışma sonucunda elde edilen bulgular ile uyumaktadır.

Konak ve Peçe (2023) çalışmalarında, kısa ve uzun dönemler arasında çıkarımlarda bulunmuştur. Bu bağlamda kısa dönem analizinde, döviz kuru ile enflasyon orası arasında karşılıklı nedensellik ilişkisi olduğu belirlenmiş; ancak, faiz ile döviz kuru arasında kısa dönemde herhangi bir nedensellik tespit edilememiştir. Faizle enflasyon arasındaki kısa dönemli analizde ise, faiz oranından enflasyona doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi gözlemlenmiştir. Uzun dönem analizinde ise, sadece enflasyondan döviz kuruna doğru tek yönlü bir nedensellik belirlenmiştir. Bu durum, uzun vadeli perspektifte enflasyonun döviz kuru üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Kısa dönemde bizim sonuçlarımız ile çelişen sonuçlara ulaşılmış olsa bile uzun dönemde aynı sonuçlara ulaşılmıştır.

Aytekin, Bayrakdar ve Aksoy (2023) çalışmalarında, Türkiye'de döviz kuru, enflasyon ve üretici fiyatları değişkenlerinin uzun vadede birbirlerini etkileyebilen değişkenler oldukları yönündedir. Bu tespit tamamen bizim sonuçlarımız ile uyumaktadır.

Yenice ve Yenisu (2019) çalışmalarında, Türkiye'de döviz kurundan faiz oranlarına ve enflasyona doğru geçiş etkisinin varlığı ispatlanmaktadır. Bulunan bu sonuç literatürdeki ve teorideki sonuçlarla uyumludur. Diğer taraftan döviz kuru ile enflasyon arasında ise uzun dönemli bir ilişki tespit edilememiş olup, bu iki değişkenin kısa vadede beraber hareket ettiği düşünülmektedir. Diğer taraftan faiz oranı ile enflasyon arasında ise kısa dönemde herhangi bir nedensellik ilişkisine rastlanmamıştır. Bu sonuçlar tıpkı Konak ve Peçe (2023) çalışmaları ile benzerlik göstermekte olup sonuçlarımız ile uyumluluğu aynıdır.

Sonuç olarak, Türkiye ekonomisinin 2000-2022 döneminde enflasyon ve faiz oranlarındaki dalgalanmalar hem içsel hem de küresel faktörlerden etkilenmiştir. Özellikle 2022'de yaşanan yüksek enflasyon, ekonominin karşılaştığı önemli bir zorluk olarak öne

çıkmaktadır. Bu dönemdeki ekonomik performansın anlaşılması, politika yapıcıları için gelecekteki kararlarını daha etkili bir şekilde şekillendirebilmeleri açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

- Akkutay E. (2019). Enflasyonun Politik Makroekonomik Dinamikleri: Teorik Uygulama, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Artan, S. (2006). Türkiye’de Enflasyon Grafikleri, Enflasyon Belirsizliği ve Büyüme, Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metinleri, Ankara.
- Aytekin İ., Bayraktar S. ve Aksoy E. (2023). Türkiye’de Döviz Kuru ile Enflasyon Arasındaki Uzun ve Kısa Dönemli İlişkinin İncelenmesi, İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi, 10(1), 87 – 112.
- Dinler, Z. (2000) İktisada Giriş, Ezgi Kitabevi Yayınları: Bursa.
- Enç, E., (1993) Enflasyon: Tanımı, Ölçümü ve Sorumluları, Ekonomik Yaklaşım, 4(8), 1 – 8.
- Garrison, R. W. (2001). Time and Money: The Macroeconomics of Capital Structure. Routledge.
- Han, A. (2022). Türkiye’de Faiz ve Enflasyon Arasındaki İlişkinin Fisher Hipotezi Kapsamında Ampirik Olarak Sınanması, Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (1), 05 – 27.
- Hicks, J. R. (1937). Mr. Keynes and the "Classics": A Suggested Interpretation. *Econometrica*, 5(2), 147-159.
- İkiz, E., & Eroğlu, C. (2016). Faiz ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Üzerine Bir Analiz. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 96-109.
- Karabulut, Y., & Çetin, F. (2017). Finansal Piyasalarda Faiz ve Faiz Türleri. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 2(2), 44-61.
- Kibritçiöğlü, A. (2002). Causes of inflation in Turkey: A literature survey with special reference to theories of inflation, Aykut Kibritçiöğlü, Libby Rittenberg ve Faruk Selçuk (Ed.) *Inflation and Disinflation in Turkey içinde Aldershot: Ashgate*.
- Konak A. ve Peçe M. (2023). Türkiye’de Faiz Oranı, Enflasyon Oranı ve Döviz Kuru Arasındaki Nedensellik Analizi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27(1), 171 – 186.
- Kurnaz Ö. (2009). Türkiye’de Enflasyon ve Büyüme İlişkisi 1987 – 2006 Dönemi, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Medrese Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Mishkin, F. S., & Eakins, S. G. (2015). *Financial Markets and Institutions*. Pearson.
- Özgür, O. G., & Alper, G. (2018). Türkiye’de Faiz Oranları ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: 2003-2017. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 61-77.
- Ravier, A. (2013). Dynamic monetary theory and the Phillips Curve with a positive slope. *The Quarterly Journal of Austrian Economics*, 16(2), 165 – 186.

- Selimoğlu, K. S. (2001). Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerinin Giderilmesi Yönünde Yapılan Ulusal ve Uluslararası Boyuttaki Düzenlemeler, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 99 – 108.
- Snowdon, B. ve Vane, H. (2012). Modern Makroekonomi Temelleri, Gelişimi ve Bugünü, Efil Yayınevi.
- Tüzel, Y. (2017). Faiz Teorileri ve Finansal Piyasalarda Faiz. Detay Yayıncılık.
- Utkulu, U. (2019). Türkiye'de Faiz Türleri ve Ekonomik Büyüme İlişkisi. Sosyoekonomi, 27(42), 111-130.
- Yenice S. ve Yenisu E. (2019). Türkiye'de Döviz Kuru, Enflasyon ve Faiz Oranlarının Etkileşimi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(4), 1065 – 1086.
- Yıldırım, S., & Yıldırım, Ö. (2018). Ekonomide Faiz Teorileri: Klasik, Keynesyen ve Post-Keynesyen Yaklaşımlar. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldız, N., & Eken, Ş. (2019). Keynesyen ve Post-Keynesyen Ekonomi. Der Yayınları.